

UVOD

Povodom proslave 200 godišnjice bitke kod Malborgeth-a

Ove 2009. god. slavi se 200-godišnjica bitke kod Malborgeth-a. Zapala me je dužnost i čast napisati nešto o tome.

Opširno o samoj bitci ovdje ne bih želio govoriti jer prilažem novinske članke iz „Agramer Zeitung-a“ od 1909. god. No rado bih iznio neke činjenice koje su samo meni poznate. U spomenutoj bitci koju Austrijanci s ponosom nazivaju „Austrijske Termopile“, u većem dijelu sudjeluju i Hrvati. Njih 268 boraca iz jezeranske i modruške satnije vodio je kapetan Mileta (Michael) pl. Vuchetich od Brinja. Uz njih se još tu nalaze i drugi vojnici, njih 34 koji su većinom bili Austrijanci. Ukupna je posada tvrđave Malborgeth-a sačinjavala 304 vojnika. Ova šačica branitelja pružala je herojski otpor čitavoj francuskoj armiji (50000 vojnika) kroz puna tri dana ogorčenih borbi, da bi 17.05.1809. prestao svaki otpor. U toj borbi u kojoj su branioi bili doslovno žrtvovani višim vojnom ciljevima i time što su naši graničari u više navrata odbijali predaju, uspjeli su dobiti na vremenu da se austrijska vojska u povlačenju reorganizira.

Tu gine junačkom smrću i njihov zapovjednik, kapetan Mileta pl. Vučetić, član hrvatske plemićke obitelji, koja je samo u razdoblju od 1750.-1820. god. dala „armiju“ od 52 što časnika što vojnika od kojih je njih 40 palo na bojnopolju braneći austrijskog cara i domovinu. Među njima svojom nemjerljivom hrabrošću ističem Miletu pl. Vučetića, Leonidu Malborgeth-a, koji predstavlja diku i ponos porodice Vučetića.

Tu padoše od 268 Hrvata njih 81, ranjenih bijaše 120, zarobljenih 47. Ostatak se uspio spasiti. Među poginulima bio je i austrijski inženjerijski kapetan (II. klase) Fridrich Hensel.

1882. god. obnovljena je tvrđava Malborgeth, da bi tako bila spomenik „Austrijskih Termopila“ i prozvana „Hensel-ova Utvrda“. U njenom podnožju stoji spomenik u obliku piramide visoke nekoliko metara. Tu leži brončani lav koji umire proboden kopljem, simbolizirajući mrtva heroja. Na ploči se nalazi natpis koji veliča Austrijanca Hensel-a, a o našim palim Hrvatima, ovdje nema ni riječi.

1909. god. održana je proslava 100-te god. bitke. Izdana je spomen medalja s likom Hensel-a i Austrijskim Termopilama. O zapovjedniku Vučetiću i njegovim Hrvatima ovdje nema ni riječi. U Malborgeth-u su Hrvati činili 88% obrane, a nisu dobili zaslužen priznanje. Među učesnicima bitke Vučetić je bio časnik najvišeg čina a njegova plemenita žrtva i žrtve ostalih poginulih Hrvata ostala je nezabilježena. Nažalost u ovom slučaju ispunila se izreka: svoje manje zasluge u slavi uzdiži, a tuđe mnogo veće prešuti.

Od moje porodice na proslavi 100-te god. obljetnice Malborgeth-a bilo je prisutno nekoliko časnika među kojima navodim i kasnijeg generala i podmaršala Luku pl. Vucheticha. Ogorčeni i uvrijeđeni takvim postupkom, oni su ne mareći za posljedice napustili svečanost. Povodom ovog događaja objavljen je i članak u „Agramer Zeitung-u“.

U svojoj prošlosti Hrvati su se često borili braneći Europu od navala osmanlijski Turaka. Hrvati su uvijek vjerno branili austrijskog cara i hrvatskog kralja na mnogim ratištima daleko od svoje domovine, dok su im žene ostajale udovice a djeca siročad.

Zato mi, njihovi potomci s ponosom mislimo na pale pređe, ostaje nam dužnost da njihove grobove koji su daleko u tuđini dostojno obilježimo.

Neka je slava junačkim Hrvatima kod Malborgeth-a, neka je slava njihovom vođi, palom heroju Mileti pl. Vučetiću – LEONIDI OD MALBORGETH-a!

*Branimir pl. Vuchetich
od Brinja i Cseney-a*

Zagreb 15. siječnja 2009.

Kapetan Mileta (Michael) pl. Vuchetich od Brinja
»ŠTIT MALBORGETH-a«
(1766. – 1809.)

FELJTON

(Kapetan Mileta v. Vuchetich kod Malborgeth -a)

Agramer Zeitung,
svibanj, 1909.

I

Mi živimo u stoljeću značajnih promjena. Veliki Korzikanac (Napoleon) bio je na vrhuncu svoje moći i gotovo se činilo da će mu njegov veliki plan uspjeti, čitavu Evropu baciti francuskom orlu pred noge. Cijela Italija i južna Njemačka već su se nalazile pod njegovim utjecajem. Samo je austrijska vlast još usporavala pobjedonosni pohod Napoleona i zato je trebalo razoriti dunavsku monarhiju. To je bio razlog francuskog vojnog pohoda u 1809-oj godini.

Borbe tih vremena ponavljale su se već po stoti puta. Kao i uvijek bili su tada naši hrabri hrvatski vojnici prisutni na svim bojnim poljima gdje su širili slavu svoje vojske. Uvijek vjerni svojim vojskovođama i četama, požrtvovalni Hrvati rado su žrtvovali život i krv. No kada nisu uvijek mogli pod svojim zastavama izvojevati pobjedu, u tom porazu pokazali su se kao pravi junaci, dostojni sinovi sigetskih heroja. Neprijatelj je mogao krenuti dalje, tek preko njihovih mrtvih tijela.

Jedna od značajnijih epizoda onoga vremena je obrana klanca Malborgeth-a inače nazivanim austrijskim Termopilama. Njih su naši ogulinski graničari pod zapovjedništvom Milete pl. Vuchetich-a (Vučetića) od Brinja, s pravom smatranim drugim Leonidom, branili tri dana protiv čitave francuske Južne armije. Kroz to vrijeme omogućili su da kasnije dođe do bitke kod Asperna u kojoj je nestala u prašini slava Napoleonove nepobjedivosti.

Za nekoliko dana navršava se 100 godina od pada austrijskih Termopila. U toj do tada neviđenoj obrani u kojoj su naši hrvatski junaci pružili nadljudski otpor, već se svuda spremaju svečanosti. No, kao što vidimo želi se upravo naše Hrvate gurnuti u drugi plan, pa

mi zato dozvolite da prikažem vremenski tijek zbivanja, koja zavređuju biti upisana zlatnim slovima u povijest naših hrabrih graničara. Iznosim ovdje da u opisu događanja najvećim dijelom koristim neobjavljeni vojni dnevnik pokojnog kapetana pl. Vukovića, direktnog potomka Leonide od Malborgheta Mileta pl. Vučetića.

1809. godine Austrija je odlučila voditi rat na tri bojišta. Tu su tako bile glavnina vojske pod zapovjedništvom nadvojvode Karla u Njemačkoj, druga armija nadvojvode Ferdinanda d'Este u Poljskoj (veliko vojvodstvo Varšave) i treća armija pod nadvojvodom Ivanom u Italiji. U isto vrijeme valjalo je dići u Tirolu ustanak koji su naše čete trebale podržati. Zadatak nadvojvode Ivana bio je napasti talijansku armiju pod vodstvom potkralja Eugena Beauharnaisa (Francuza), spriječiti prolaz kroz austrijske alpske zemlje i po mogućnosti ih odbaciti. Jednako tako podržati ustanak u Tirolu i pokušati osvojiti tu pokrajinu.

Ova armija sastojala se od osam korpusa pod komandom Feldmarschall-Leutnant-a markiza de Chasteler-a i devetog korpusa pod komandom hrvatskog bana Feldmarschall-Leutnant-a Ignaz-a Gyulai-a.

Chasteler je bio s jednim dijelom snaga premješten u Tirol, a na njegovo mjesto dolazi kao zapovjednik korpusa Feldmarschall-Leutnant grof Albert Gyulai. Chasteler je uspio u kratkom vremenu osvojiti Innsbruck, odakle je preko Brenner-a krenuo prema Južnom Tirolu. Tu je izveo uspješno obilaženje vojnih snaga Baraguah-a d'Hillers-a koji je tu stajao kod Trent-a sa 10000 vojnika, i prisilio ga na povlačenje. Nakon borbi kod Bolana Francuzi napuštaju Tirol.

Tada je Chasteler nakon zauzimanja Roverta omogućio se spojiti preko Val Suga-a sa jedinicama nadvojvode Ivana. U još povoljnijim događajima počele su se odvijati operacije u Italiji. Nadvojvoda Ivan krenuo je s glavninom svojih snaga preko Predil-a i probio put kroz Karfreit-a (Caporetto, danas Kobarid u Sloveniji) prema Cividale-u. U isto vrijeme je desno krilo (pukovnik Volkmann) prošlo kroz klanac, a lijevo (general Gavasini) se probio preko Prewalda-a do Görz-a (danas Gorica u Sloveniji). Kada je nadvojvoda stigao kod Cividale, neprijatelj se povlači iza Tagliamonta. Nakon prodora po lijevom krilu, nadvojvoda je hitro krenuo i 15. travnja kod Pordenone potukao neprijatelja, a 16. travnja kod Sacile i kroz to mu se otvorio put prema Veroni. Kod Caldiero došlo je 28. travnja do žestokih borbi koje su se odvijale uspješno za Austrijance, jer je njihovo desno krilo bilo u povoljnijem položaju. Ovi početni uspjesi bili su razlogom da je gradnja utvrde Predil i Malborgeth (Chalavi) bila obustavljena. Njihovo utvrđivanje su trebali početi inženjerijski kapetani von Hermann i Hensel još u kasnu jesen 1808. godine. Radovi su bili zaustavljeni i obojica kapetana bila su premještena u borbeni sastav. No, kada su se zbivanja na njemačkom bojnom polju promijenila trebalo je ojačati položaj nadvojvode Karla. Stoga je Južna armija dobila naređenje da se povuče prema Dunavu. Tada su, radi obrane, počeli brzi radovi na dovršenju utvrda Malborgeth i Predil. Ovo nedovršeno utvrda, smatrao je graditelj Malborgeth-a kapetan Hensel, trebalo je otpor neprijatelju nadomjestiti kroz vjernost i hrabrost posade. Bio je svjestan da se posada ne može nadati pobjedi, no da može usporiti napredovanje protivničke vojske. Nadvojvoda Ivan pozvan na povlačenje prema Dunavu, krenuo je i probio se do Piave. Tu je zapodjenuta borba koja je nepovoljno završila za Austrijance. Nakon otežanog prolaza preko Tagliament-a kod Spilimberg-a povlačio se nadvojvoda preko San Daniel-a, Gemon-a, Racloan-a prema Tarvis-u, gdje su 13. svibnja stigle njegove umorne trupe. Brigada Kalnasso nakon nesretnih borbi na Piavi se raspala i takva se uspjela probiti kroz dolinu Natisone prema Kartfreit-u (Kobaridu). Tu se pridružila FML (Feldmarschall-Leutnant-u) Zach-u koji je držao Infonzo liniju (linija na rijeci Soči). General Schmidt premješten je s pojačanjem prema južnom Tirolu. Daljnje povlačenje u unutrašnjost Austrije trebale su osigurati utvrde Malborgeth i Predil usporivši napredovanje neprijatelja. Utvrda Malborgeth sastojala se od više objekata. Na najvišem vrhu Tschalavi-a (Cio la via), vodio je put oko 60 metara iznad korita divljeg potoka Fella. Na uzvisini od 1630 m bile su u neposrednoj blizini jedna prema drugoj dvije tvrđave (čardaci od drvenih balvana). Glavna

utvrda bila je na najvišoj visini, te je bila četvrtasta građevina, koja je imala trostruki red strijelnica. Tu se nalazio jedan podrum koji je služio kao magazin, a na gornjem djelu bile su izbočene strijelnice koje su pojačavale obranu. Zidovi su bili samo 2 m široki, a prema unutarnjoj vatrenoj linije 6m dugački. Na čelu i opkopima bilo je postavljeno nekoliko topničkih baterija. Čardaci su bili međusobno povezani putnim tunelima dva i pol metra visokim i uklesanim u stijinama.

Prije toga je nadvojvoda Ivan smatrao, da bi Malborgeth i Predil trebale braniti odabrane i svježije snage. Sada je vjerovao da je to nemoguće jer se vojska povlači bez mogućnosti noćnog odmora, dok su među posljednjima u Pontafel-u, Lepoldkirchen-u i Sant Katirin-i neke jedinice već zauzele položaje odbrane.

Čast da bude posada Malborgeth-a je dodijeljena pješastvu ogulinske graničarske regimente br.3. Dvije kompanije pod komandom kapetana Milete pl. Vučetića od Brinja. Ova se jedinica sastojala od Jezeranske kompanije čije je zapovjedništvo vodio pl.Vučetić i od Modruške pod zapovjedništvom potkapetana Cesara.

Postojeće stanje:

2 kapetana (pl. Vučetić i Cesar)

2 natporučnika (Szella i Šulekić)

1 potporučnik (Mosek)

2 zastavnika (Jančić i Sorbić)

50 strijelaca

200 pješaka, među kojima je bilo još nešto podčasnika

II

Artiljerija:

Komandant Ober-Feuerwerker Ignaz Rauch od Bombardierkorpus

1 Korporal,

1 Bombardier,

21 topnik.

Artiljerija je bila sastavljena jednim dijelom od „Bombardier Korpusa“, a jednim dijelom od 2. i 3. artiljerijske regimente.

Streljaštvo: dva topa od 12 Funti, dva topa od 6 Funti, šest topova od 3 Funte i 17 haubica.

Minerski korpus:

1 natporučnik Ruhm

8 vojnika

Već od prije dobili su zadatak da budu u tvrđavi:

1 nadliječnik Boch

1 podliječnik Hüssler

1 nad-bolničar

1 pod-bolničar

U svemu 294 ljudi.

Kapetan Kupka se od 52. „Inf. Regimente“ pridružio kapetanu Henselu. Natporučnik Šurokovski, koji je bio zadužen za gradnju utvrde, također je ostao kod obrane.

Opskrba municijom, hranom i lijekovima bila je obavljena u zalihama za šest tjedana, a koje je uskladišteno u podrumima ukopanim u stijeni.

RASPODJELA OBRAMBENIH SNAGA I SREDSTAVA:

U gornjim više pozicioniranim objektima bio je smješten kapetan pl. Vučetić s Jezeranskom kompanijom, dok su kapetan Kupka i potkapetan Cesar zaposjeli donje položaje. Topovi su bili raspoređeni na slijedeći način.

U „Schachtel“-u (četvrtasta utvrda u kojoj je bila prije baterija gdje se danas nalazi vojarna) jedan 6-funtni top, u bateriji između čardaka dva 12-funtna topa, kod Malborgeth-ske baterije jedan 6-funtni top i jedna 3-funtna top-haubica. U Wiesen-bateriji dva 3-funtna topa, u Retour-bateriji jedan 3-funtni top, a u prednjim šancima dva 3-funtna topa.

12. svibnja je Oberfeuerwerker (nad-topnik) Rauch stigao sa svojom posadom u tvrđavu i dao rasporediti baterije na položaje. 13. svibnja tvrđava je bila popunjena sa posadom od 294 ljudi.

Još istog dana prodrla je prethodnica francuske armije preko granice Wärtner-a kod Pontafel-a preko Leopoldkirchen-a, Lusniss-a, Sant Katharin-e prema Malborgeth-u. Boreći se austrijske snage su se povlačile prema San Katharin-i, koju su točku morali držati, da bi se još moglo dobiti na vremenu radi naoružanja tvrđave. Te iste večeri uspjeli su se francuski generali Defair i Durutte probiti preko San Katharine na jugu Allgrave u Markt Malborgeth. Zbog toga posada utvrde nije više imala vremena da upozna tvrđavu i da istraži okolni prostor.

U zoru 14. svibnja provalila je francuska prethodnica prema utvrđama, ali je bila dočeka s vrlo djelotvornom vatrom iz kartuša i pušaka i od Malborgeth-a odbačena sa značajnim gubicima. Francuzi nisu mogli postići neki učinak jer su njihovi položaji bili niži od austrijskih. Nakon neuspjelog okršaja Francuzi su bili prisiljeni pričekati glavninu snaga. Pokušaji osvajanja utvrde bočno i straga bili su odbijeni od obiju gornjih baterija. Morali su odustati i očekivati noć kako bi pod okriljem mraka mogli izvršiti zadatak. Glavnina francuske vojske lijevim krilom je istog dana prešla granicu pokrajine Kärnten (Koruška) i dospjela u Fellatal žureći se da bi do smiraja dana stigla do Malborgeth-a. Desno krilo probilo je put do doline Görzer, dok je divizija Geras bila usmjerena preko Isonsotal-a preko Flitsch-a prema Predil-u. Male grupe u kolonama prodirale su u Dognatal, prema Wolsbach-u, potom u Raccolanertal-u u smjeru Raibl-u. Zadnje kolone imale su zadaću uspostaviti vezu s Gerasom.

Potkralj Italije stigao je te večeri u Malborgeth i postavio je svoj vrhovni štab u kući na kanalu nasuprot crkve. U zoru 15. svibnja zahtijevao je potkralj šaljući svog glasnika Malborgeth-u da se predaju u zamjenu za slobodni odlazak. Spartanskom kratkoćom je odgovoreno: „Naša zadaća je braniti se, a ne pregovarati“.

Tako je počeo napad. Čete koje su prolazile cestom bile su odbačene preciznom vatrom. Neprijateljski strijelci koji su zauzeli položaje na obližnjim brdima, opasno su ugrozili branioce. Čak i oprezni Rauch ostvario je prednost. On je na žestoku vatru neprijatelja izvukao 1 3-F. top van zidina obrane, postavio ga na povoljan položaj i rastjerao francuske strijelce. Francuske snage su otpočele napad iz Sol di Gösch-a, iz tvrđave nasuprot (s one strane Fell-a) jedne građevine u kojoj se nalazila topnička baterija. Ovaj pokušaj napada je obustavljen jer je obrana oštro uzvratila i tek je padom mraka došlo do prekida vatre. Svako daljnje napredovanje francuskih snaga bilo je do daljnjeg spriječeno.

Tako se odvijao 15. svibanj bez ikakvog uspjeha francuske vojske. Niti idući dan nije bio ništa bolji.

16. svibnja su stigle francuske kolone do Tarvis-a iz pravca Raccolen-a i Dognatal-a. Tu su se sukobile sa povlaćućim trupama nadvojvode, koje su bile izložene naporima i umoru. Činilo se da je francuski vrhovni štab računao ovim načinom borbe pridonijeti uspjehu ranijeg pada tvrđave. To se nije dogodilo jer je obrana ostala čvrsta u svojoj nakani i dužnosti. 16. svibnja poslije podne neprijatelj je zahtijevao predaju. Francuski poslanik je savjetovao da nije pametno suprotstaviti tako male obrambene snage jednoj čitavoj armiji. Pritom je napomenuo ukoliko ipak dođe do sukoba da nitko ne treba računati na milost. Trud i prijetnje

poslanika nisu urodile nikakvim plodom jer je odgovoreno kratko i jasno da će se i dalje ustrajati na otporu.

Hrabre vojnike je prijetnja neprijatelja još više učvrstila u nakani da brane položaj. Umjesto straha u njima je to izazvalo još veći bijes i hrabrost. „Ako neprijatelj smatra da nas može prestrašiti kao da smo djeca, onda neka krene u juriš i onda će se pokazati da se mi ne bojimo smrti“. Neposredno nakon poziva obrani da se preda i nakon što je to bilo odbijeno, ponovo su krenule svježije trupe u napad. Tu im je ratna sreća okrenula leđa i topovskom vatrom su prisiljeni na odstupanje kao i do sada.

III

Noću oko ponoći pokušao je neprijatelj napad, ali ga je spremna posada uz žestoku vatru odbacila.

Bez granata za osvjetljenje cilja posada je strepila od učinkovitosti topničke vatre, a time i bojazan od proboja linije obrane. Topnik Bartholomeo Burgthaller iskrao se iz tvrđave i približio se neprijateljskim linijama. Tu je preko ceste, koja je vodila od podnožja tvrđave, stigao do Strahlendorische-ske prazne zgrade, te je uspio zapaliti. Na taj način je osvjetlio okolinu i vratio se natrag u utvrdu. Pod tim povoljnim uvjetima neprijatelj je odbačen uz značajne žrtve. Tako je posada već po treći puta uspjela odbiti francuske napade. Tijekom 16. svibnja čini se da su Francuzi došli do uvjerenja, da na ovaj način neće moći zauzeti Malborgeth. Odlučili su poslati trupe u brda uz potpuno zaobilaženje Uggwitz-a i povrh malog Stabot-a. Nadiruće kolone napadale su koncentrirano i planski uz podršku vlastite topničke baterije koja je djelovala iz pravca Sol di Gosch-a.

Osvanuo je 17. svibanj. Još uvijek budni branioči čije su snage već slabile kroz neprestano nespavanje i borbenu pripravnost, spremali su se na sigurnu smrt. Bili su vrlo potresni momenti po izjavama svjedoka, gdje je zapovjednik obrane održao zadnji govor na hrvatskom jeziku s ciljem hrabrenja i dizanja morala. Svaki borac je bio spreman umrijeti junački. Nesvjesno su im misli letjele, njima oduševljenim patriotima, natrag u daleka vremena, mislili su na slavnu obranu Termopila, na Leonidu koji je svojim borcima govorio da će im idući obrok biti na drugom svijetu.

Kratko nakon toga svi su zauzeli svoja položaje, neprijatelj je otvorio vatru i počeo gađati tvrđavu iz dviju baterija, koje su tokom noći postavljene na povoljnije položaje. Branitelji su odgovorili vatrom i to toliko uspješno čime su neprijateljski strijelci na neko vrijeme bili ušutkani. To je bio uvod u odlučujuću bitku, kolone su prodirale sa svih strana. Oko jedan sat poslije podne probijen je jedan dio obrane i Francuzi su bijesno krenuli u napad. Čitave kolone valjale su se kroz vatru branitelja, ali su preko brda lešina stizale svježije snage. Nadtopnik Rauch odlučio se tada na posljednji korak da bi Francuzima onemogućio dotok novih snaga. Naredio je svojim jedinicama da gađaju Markt (trgovište) i tako izazvao požar u mjestu. Jedna francuska divizija napredovala je kroz Markt praćena kišom metaka, preko Kalvarienberg-a i odatle preko malog Stabot-a, a prema tvrđavi i uspjela je sa stražnje strane, gdje je posada bila najslabija, provaliti u nju. Hensel koji je stajao na povišem mjestu, radi bolje preglednosti, opazio je da Francuzi pokušavaju osvojiti Wiesen bateriju (sasvim dolje) pohrlio je prema njima, no u tom momentu bio je jednom kuglom lakše ranjen u sljepoočnicu. Držeći maramicu na rani trčao je Hensel i vikao: „Hrabro prijatelji!“ prema napadačima. Tu je boreći se kod Wiesen baterije bio usmrćen sa nekoliko uboda bajunetom. Preko njega kreće se vojska, gazeći po njegovu mrtvu tijelu, da ga se kasnije nije moglo prepoznati ¹. Kratko vrijeme nakon toga je Wiesen baterija već u rukama neprijatelja koji su ubijali što im je stalo na put. Francuzi su prodirali i tako su pale donje utvrde.

---

¹ Iz pisma inženjerijskog kapetana von Strasser-a koji ga je 11. travnja 1810. uputio Hensel-ovoj majci, stoji da se njegovo mrtvo tijelo strmoglavilo preko zidina prema Uggwitzer Seite-u (Uggwitz, danas Ugovizza), te palo u podnožje izvora gdje se nalazi njegov nepoznat grob.

Kupka se predao smrtno ranjen u zaštitu jednog francuskog oficira, koji ga nije uspio spasiti od smrti podivljalih Francuza. Neprijatelj je zauzeo nadsvođeni prolaz i uspio osvojiti bateriju od dvanaest ljudi i Schachtel bateriju. Počelo je grozno klanje i nije bilo milosti od razbjesnjelog napadača. Većina Modrušana bila je masakrirana bajunetama čak i sam podliječnik Hussler previjajući ranjenika bio je ubijen. Tako se donji dio utvrde konačno našao u rukama neprijatelja.

Vučetić i Rauch, u gornjim utvrdama i dalje su vodili očajničku borbu. Neprijatelj je tako krenuo uzbrdo da bi se sa svojim snagama, koje su stigle u gornji dio, ujedinio. Tako je osvojena i zadnja topnička baterija. Kapetan pl.Vučetić primio je više od trideset uboda bajunetom, te je bio doslovno masakriran. I tako je bilo i posljednje gnijezdo obrane savladano, Rauch zarobljen, a gornja tvrđava osvojena. Od te posade koja je još ostala, oko 47 graničara pali su u zarobljeništvo i zatim odvedena iz utvrde. Ostatak se spasio bijegom u planine. Zauzimanje tvrđave po izjavama samih Francuza stajala ih je oko 1300 žrtava.

Najbolji prikaz bitke vidljiv je iz slike A. Adama, ratnog slikara, koji je umjetnički i znalački oslikao dramatične trenutke borbe. Neprijatelj osvaja bateriju i udara na utvrdu. Odvija se borba prsa o prsa, nitko ne može očekivati milost. U pojedinim dijelovima slike vide se grozni detalji sukoba i klanja. Smrtno ranjavanje kapetana Kupke koji se predaje u zaštitu francuskog oficira, a ovaj ga ne uspijeva obraniti od svojih razbješnenih vojnika. Slijedi zarobljavanje Raucha.

Cestom od Markt-a prema tvrđavi jaši potkralj na čelu svog štaba prepoznatljiv po bijelom peru na vrhu svog šešira. Oblaci dima koji su izazvale eksplozije, označavaju njihov put. Francuske trupe stoje kod Tschalov-a (Malborgeth-a), poredane u kolonama po poljima. Odjeljenja prelaze preko mosta u smjeru Sol di Gosch-a, ostali se penju po stijenama prema zapadu i tvrđavi. Toranj crkve još uvijek stoji, a iz kuća Kanalschen-a dižu se gusti dimovi paljevine. Te je trenutke oslikao umjetnik koji se tada nalazio u pratnji potkralja. Originalna slika nije nažalost u austrijskom posjedu, nego pripada zbirci slika pokojnog vojvode v.Leuchtenberg-a iz St. Petersburga.

Slika 1. Malborgeth 17.05.1809. (Slikar Albrecht Adam)

IV

Nakon što je tvrđava bila zauzeta, pokušao je potkralj saznati događanja pod kojima je ščica austrijskih junaka zaustavila njegovu vojsku, te uspjela tri dana odolijevati i nanijeti joj značajne gubitke. Nadtopnik Rauch i zarobljeni vojnici koji nisu bili ranjeni trebali su na livadi podno Malborgeth-a biti strijeljani. No, došlo je do odgode. Naime jedan časnik potkralja stigao je sa zapovjedi da zapovjednik armije želi vidjeti zarobljenike. I stvarno je Beuharnais razgovarao sa Rauchom i jednim časnikom, te im poklonio život. 47 zarobljenika bila su sprovedena u Klagenfurt (Koruška). Na putu do cilja uspjelo se spasiti bijegom više od polovice vojnika. Nadtopnik Rauch primio je za svoje držanje kod Malborgeth-a i za dokazanu hrabrost kod Pordenon-e i Vilanov-e zlatnu medalju za hrabrost. On je kasnije proglašen plemićem uz predikat Monpredil. Godine 1848, nakon 52-godišnje službe odlazi kao pukovnik u mirovinu, a 1862. godine umire u Beču. Cesar je također proglašen plemićem i umro je 1826. godine kao potpukovnik.

Na životu su ostali: Minenleutnant (inženjerijski poručnik) Rehm, natporučnik Szella i Šulekić, zastavnik Jančić, nadliječnik Boch, Feldwebel (narednik) Reser (umro u činu kapetana), Feldwebel-i (narednici) Sabljak, Jure Vuković (vlasnik zlatne medalje za hrabrost), Marko Perković, Marković i Mesić, Gefreiter (razvodnik) Dumenčić i Gerovac. Takav je bio razvoj te junačke borbe, koja je izazvala divljenje i poštovanje koje je neprijatelj iskazivao pred našim graničarima.

Postavlja se pitanje, tko ima pravo kao prvi, da slavu i lovorov vijenac stavi uz svoje ime kao branitelj Malborgeth-a. Općenito se smatra da je branio Malborgeth inženjerijski kapetan v. Hensel i on se slavi i njegovom imenu iskazuju se sve počasti koje javnost ukazuje svojim junacima. Ja sam daleko od toga da bih umanjio zasluge Hensel-a i prikrivao sjećanje

na njega. No sve to pripada nekom drugom zapovjedniku, onome koji je kao zadnji pao u obrani, hrvatskom junaku kapetanu Mileti pl. Vučetiću.

Ovo moje mišljenje oslanja se na slijedeće: Mileta pl. Vučetić ulaskom u tvrđavu, vlastitu grobnicu, bio je već 16 godina kapetan, dok je Hensel tada imao 28 godina, 1801. godine bio je još obučavan kao kadet, da bi 1807. godine imenovan za kapetana II klase. Treba napomenuti da se neki puta dešava da mladi oficiri dobivaju vrhovno zapovjedništvo, no jednako tako ne smije se zaboraviti, da je Hensel bio inženjerijski kapetan, dakle da je pripadao neborbenom dijelu vojske. Nasuprot tome Vučetić je u svom djelovanju bio oficir pripadnik borbenog dijela vojske. Jednako tako i riječi kojima je nadvojvoda Ivan odgovorio na molbu Hensela da mu povjeri zapovjedništvo u tvrđavi : „Vi ste sagradili utvrdu i vi ćete je znati braniti“ (Veltze Alois, Österreichs Thermopylen 1809, Wien und Leipzig 1909, str.38.) za mene ni u kojem slučaju ne znače to da ga je imenovao zapovjednikom. Također i zbivanja za vrijeme slavne završne faze bitke govori značajno u prilog toga da je Hensel imao samo tehničke zadaće u obrani. Hensel je poginuo na najnižoj prvoj točki obrane uz samu ogradu od balvana. Mileta pl. Vučetić se pak nalazio na najvišoj točki tvrđava br.2 (Deutsche Blockhaus) odakle je imao pregled bojišta i time mogao uspješno voditi operacije obrane. Također je u knjizi od Veltze Alois-a vidljivo da je pl. Vučetić u stvari upravljao obranom (strana 43). Za sve ove navode, da je Vučetić bio komandant govori još jedna situacija, a to je tradicija Regimente. Godine 1852. kapetan Paul Kussan, proučivši sve vojne izvještaje, izdaje knjigu „KRATKA OBJEDINJENA POVIJEST OGULINSKE TREĆE NACIONALNE GRANIČARSKJE REGIMENTE“², a na strani 26 stoji:

„Da bi podržali daljnje povlačenje i držali odstupnicu našoj vojsci u obrani čardaka kod Malborgeth-a ušle su Jezeranske i Modruške kompanije pod zapovjedništvom kapetana **pl. Vučetića** i Cesara. **One su u uskim planinskim klancima najsrčanije tri dana sprečavali prodiranje francuskih trupa (dvije divizije, 50000 vojnika), te su junački odbijali bijesne napade Francuza**“.

Ovdje nema ni jedne riječi o Henselu.

S punim pravom nastavlja dalje kapetan Kussan:

„Ova, ali i jednako tako hrabra obrana tvrđave kod Predila od strane POLOJSKE KOMPANIJE SLUNJSKE REGIMENTE (*sastavljene od Hrvata*) zavređuju da stoji uz bok junacima Termopila. Kod Predila je preživio samo jedan Feldwebel (narednik) Golek, teško ranjen jer je bio prekriven mrtvima. Tim više je za žaliti da jer i „Österreichische Militärzeitschrift“ (*ugledne austrijske vojne novine*) kod opisa obrane navedene dvije tvrđave, navode samo imena austrijskih inženjerijskih oficira, a o slave vrijednoj sudbini jezeranske, modruške i polojske kompanije tek usputno pišu da su oni tek bili „GRANIČARI“.

Stoga je žalosno što se sada oduševljeno slavi Hensel, a za Raucha se predlaže medalja časti. Za naše hrabre Hrvate čije su oči ostale mirne kada su oduševljeno odlazili u sigurnu smrt, braneći čast svojih zastava kao što to dolikuje hrabrim vojnicima i vjernim Hrvatima, na njih se gotovo i zaboravlja. I kao da se svi čude i pitaju dali su i oni bili učesnici bitke.

---

² Kussan Paul: Kurzgefaßte Geschichte des Oguliner dritten National-Grenz-Infanterie-Regiments. Wien, 1852.

Slika 2. Fridrich Hensel.

Unaprijeđen u ing. kapetana II. klase 01.01.1807.
(✱ 13.08.1781 – 17.05.1809)

ZUR ERINNERUNG
AN DEN HELDENTOD
DES K.K. INGENIEUR
HAUPTMANNS
FRIEDRICH HENSEL
AM IVII MAI MDCCCIX
UND DER MIT IHM
GEFALLENEN
KAMPFGENOSSEN
KAISER FERDINAND I

SJEĆANJE NA
JUNAČKU SMRT
K.K. INŽENJERSKOG
KAPETANA
FRIDRICH-a HENSEL-a
NA 17.05.1809.
I S NJIM PALIM RATNIM
DRUGOVIMA.
KAISER FERDINAND I

Slika 3. Spomenik Fridrich-u Hensel-u.

Treća Ogulinska Graničarska Regimenta nakon raspuštanja Vojne Krajine postala je današnja PJEŠAČKA REGIMENTA ban grof JELAČIĆ br.79. Ovoj regimenti je namijenjeno ovo pisanje da čuva sjećanje i čast svojih hrabrih prethodnika. Kod dolazećih proslava treba im osigurati važno mjesto koje zaslužuju MILETA pl. VUČETIĆ, CESAR i ostali junaci. Oni ne smiju ostati „SIROMAŠNI GRANIČARI“, kao što navodi kapetan Kusan. Oni zaslužuju najčasnije stranice austrijske vojne povijesti uz značajne borbe oko Malborgeth-a, njima pripada často mjesto iako su bili samo „GRANIČARI“. To naročito vrijedi za MILETU pl. VUČETIĆA sina hrabre obitelji, koja je u sedam generacija od svog pretka vojvode Pavla VUČETIĆA, dobila 1652. godine plemstvo sa predikatom od Brinja, a 1820. godine taj rod preselio se dijelom u Banat, dala „Armiju“ od 52 vojnika od kojih su 40 pali pred neprijateljem. Njihov najvredniji član je MILETA pl. VUČETIĆ-LEONIDA OD MALBORGETH-a, čije se ime ne smije zatajiti na svečanosti 17. ovog mjeseca, zato jer je bio samo „Jedan graničar“.

Zato je i smisao ovog pisanja da se zabrinemo i ne zaboravimo.

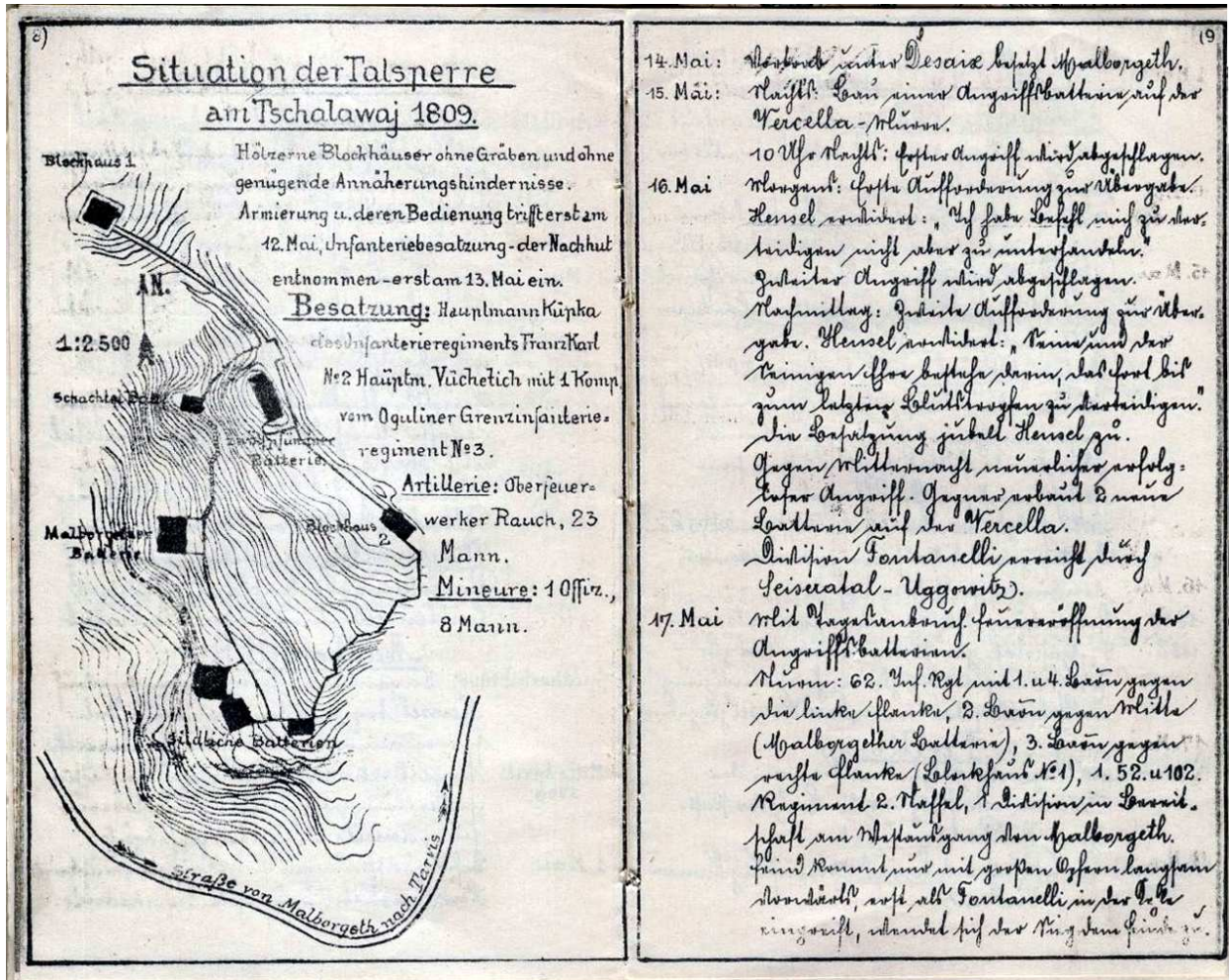
WILHELM von DOROTKA-EHRENWALL

Preveo sa njemačkog Branimir pl. Vuchetich.

Suradnici:

- ◇ Miroslav Vučetić
- ◇ Stipe Vučetić

Prilog

Slika 4. Raspored obrambenih objekata i snaga utvrde Malborgeth 1809. god. sa opisom utvrde i kratkim opisom posade.